

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH CECH INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ NA PRZYKŁADZIE PARKÓW WODNYCH

DARIUSZ IŁNICKI¹, IZABELA GRUSZKA², ANNA KRAJEWSKA-SMARDZ³

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

¹ e-mail: dariusz.ilnicki@awf.wroc.pl

² e-mail: izabela.gruszka@awf.wroc.pl

³ e-mail: anna.krajewska-smardz@awf.wroc.pl

SŁOWA KLUCZOWE

zagospodarowanie turystyczne, turystyka aktywna, ruch turystyczny, parki wodne

STRESZCZENIE

Bez względu na to, jak zdefiniowalibyśmy park wodny i co rozumielibyśmy pod tym pojęciem, to niezaprzeczalnie jest on elementem towarzyszącym infrastrukturze turystycznej. Jest to obiekt, urządzenie, które jest dedykowane zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Oczywiście stopień wykorzystania przez wspomniane grupy klientów jest zmienny sezonowo, uwarunkowany skalą (wielkością) obiektu, jego lokalizacją oraz tym, czy dla danej lokalizacji, obiektu jest to funkcja główna czy uzupełniająca. Określenie stopnia oddziaływania i struktury klientów, szczególnie od strony placówki usługowej, jest zagadnieniem, które nie jest obecne w literaturze przedmiotu. Aby podjąć ten temat, na wstępie należy ustalić przestrzenne zróżnicowanie parków wodnych z jednoczesnym ukazaniem struktury, zróżnicowania elementów je opisujących. W realizacji głównego założenia badawczego wykorzystano źródło internetowe, które zdaniem Autorów w chwili obecnej najpełniej opisuje to zjawisko. W pierwszym kwartale 2014 roku można było mówić o 619 parkach wodnych w blisko 390 lokalizacjach. Opisano je 18 cechami, które tę infrastrukturę charakteryzują (np. obecność strefy (nie)zadaszonej, basenu sportowego, strefy dla dzieci, udogodnień dla niepełnosprawnych itp.). W opracowaniu ukazano podobieństwa i różnice w strukturze przestrzennej lokalizacji oraz poszczególnych cech opisujących parki wodne. Równocześnie odniesiono liczbę parków wodnych w poszczególnych lokalizacjach do ich miejsca w hierarchii osadniczej i funkcji turystycznej danego miejsca.

Wprowadzenie

Jednym z najważniejszych trendów występujących w turystyce XXI wieku jest stopniowe odchodzenie od znanego paradygmatu 3S (*sun, sea, sand*) do 3E (*entertainment, excitement, education*) (Alejski, 1999, s. 213; Kowalczyk, 2002, s. 263). Współczesny turysta poszukuje rozrywki, nowych doznań i przeżyć, a jednocześnie chce poznawać nieznaną miejsc. Odzwierciedleniem

tego jest intensywny rozwój turystyki aktywnej, zorientowanej na uprawianie różnych form aktywności fizycznej czy też rozrywkowej, w której głównym motywem podjęcia podróży turystycznej jest motyw rozrywkowy. Wśród wielu rodzajów obiektów, będących celami turystów poszukujących aktywności ruchowej, rozrywki, zabawy i ciekawych przeżyć, bardzo ważną rolę odgrywają obiekty wodno-rekreacyjne, pozwalające na uprawianie tak zwanych usportowionych form rozrywki (Pawlusiński, 2008, s. 3).

Obiekty wodno-rekreacyjne w powszechnym rozumieniu stanowią elementy zagospodarowania turystycznego i należą do tak zwanej bazy towarzyszącej. Określane są także składnikami infrastruktury paraturystycznej, gdyż służą zarówno mieszkańcom (rekreantom), jak i turystom oraz odwiedzającym. Obiekty wodno-rekreacyjne dają możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego, a tym samym przyczyniają się do poprawy kondycji fizycznej i zdrowotnej osób korzystających (Chudy, 2013). Stanowią one istotny składnik wyposażenia głównych centrów i ośrodków turystycznych. Wiąże się to z obserwowaną w ostatnich latach tendencją promocji zdrowia poprzez prowadzenie aktywnego stylu życia. Wśród wielu rodzajów obiektów wodno-rekreacyjnych, ze względu na wielkość ruchu turystycznego, na szczególną uwagę zasługują parki wodne. Powszechnie przyjmuje się, że park wodny to obiekt rekreacyjny, którego główną częścią są baseny kąpielowe. Rozszerzenie tej definicji proponują K. Parzych i R. Gotowski (2013, s. 374), którzy uważają, że parki wodne zazwyczaj wyposażone są w kilka niecek basenowych o zróżnicowanej wielkości i przeznaczeniu oraz liczne inne atrakcje, tj. zjeżdźalnie, oczka wodne czy sauny. Według IAAPA Europe (International Association of Amusement Parks and Attractions) parki wodne to obiekty otwarte (*outdoor*) lub zamknięte (*indoor*), posiadające znaczące elementy służące wypoczynkowi i rekreacji w środowisku wodnym. Nie zalicza się natomiast do tej grupy basenów termalnych i spa, publicznych pływalni z podstawową infrastrukturą oraz parków wodnych zlokalizowanych w zamkniętych ośrodkach wypoczynkowych bez publicznego dostępu (*European...*, 2014).

Celem opracowania jest ukazanie struktury przestrzennej zakrytych obiektów wodno-rekreacyjnych na poziomie wojewódzkim oraz poszczególnych miejscowości. Poza ukazaniem przestrzennego zróżnicowania obiektów zwrócono uwagę na dwa aspekty, a mianowicie: stopień ich koncentracji przestrzennej w kontekście rozmieszczenia ludności i miejsca w hierarchii osadniczej poszczególnych miejscowości oraz zróżnicowanie analizowanej grupy obiektów ze względu na wybrane cechy je charakteryzujące.

Parki wodne jako obiekty zainteresowania ruchu turystycznego

Należy zauważyć, że współcześnie coraz częściej obiekty wodno-rekreacyjne, z elementów uzupełniających ofertę turystyczną, stają się głównymi (bądź równorzędnymi) celami podróży turystycznych i ważnymi atrakcjami turystycznymi. Parki wodne uważane są za jeden z głównych rodzajów atrakcji turystycznych (Leask, 2009), projektowane i budowane w celu zaspokojenia potrzeb turystów (Swarbrooke, 2002). Jak zauważa M. Nowacki (2014, s. 188), znaczenie parków wodnych w segmencie atrakcji turystycznych systematycznie rośnie. Atrakcje takie przyczyniają

się do rozwoju turystyki obszarów poprzez zwiększenie liczby turystów, wykorzystanie bazy noclegowej, rozbudowę infrastruktury, przedłużanie sezonu turystycznego (Świątkiewicz, 2011). Przynoszą one również liczne korzyści ekonomiczne – napływ środków finansowych, znaczne wpływy z podatków, rozwój przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy (Sharpley, 2009; Kapera 2014). Parki wodne posiadają istotne znaczenie dla regionu i generują znaczny ruch turystyczny. Z. Kruczek (2012, s. 1) określa je flagowymi atrakcjami turystycznymi regionów. Parki wodne jako element infrastruktury turystycznej powstawały początkowo głównie w Ameryce Północnej. Jednak obecnie obserwuje się ich szybki rozwój we wszystkich regionach turystycznych, szczególnie w Europie i Azji Południowo-Wschodniej oraz wybranych krajach Bliskiego Wschodu (Demir, Oral, 2007; Kwak i in., 2010).

Według danych Themed Entertainment Association (TEA), najważniejszej światowej organizacji zrzeszającej parki rozrywki, w 2014 roku 20 głównych światowych parków wodnych zostało odwiedzonych przez 27,6 miliona turystów. W porównaniu do roku 2013, wzrost uczestnictwa wyniósł 2,8% (*Global Attractions...*, 2014) (tab. 1).

Tabela 1. Najczęściej odwiedzane parki wodne świata (2014)

Lp.	Nazwa obiektu	Lokalizacja	Liczba odwiedzających w tysiącach
1.	Chimelong Waterpark	Guangzhou, Chiny	2259
2.	Typhoon Lagoon (Disney World)	Orlando, USA	2185
3.	Blizzard Beach (Disney World)	Orlando, USA	2007
4.	Thermas dos Laranjais	Olimpia, Brazylia	1939
5.	Ocean World	Gangwon-Do, Korea Południowa	1604
6.	Aquatica	Orlando, USA	1569
7.	Caribbean Bay	Gyeonggi-Do, Korea Południowa	1493
8.	Aquaventure Waterpark	Dubai, Zjednoczone Emiraty Arabskie	1400
9.	Hot Park Rio Quente	Caldas Novas, Brazylia	1288
10.	Wet' N Wild	Orlando, USA	1284
11.	Reson Spa Castle	Deoksan, Korea Południowa	1218
12.	Wet' N Wild Gold Coast	Gold Coast, Australia	1200
13.	Shenyang Royal Ocean Park	Fushun, Chiny	1172
14.	Sunway Lagoon	Kuala Lumpur, Malezja	1100
15.	Schlitterbahn	New Braunfels, USA	1037
16.	Piscilago	Bogota, Kolumbia	1018
17.	Therme Erding	Erding, Niemcy	1000
18.	Atlantis World Adventure	Jakarta, Indonezja	960
19.	Beach Park	Aquiraz, Brazylia	949
20.	Woongjin Playdoci Waterdoci	Gyeonggi-Do, Korea Południowa	945

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Global Attractions...* (2014).

Z danych wynika, że niezmiennie najwyższą frekwencją charakteryzują się parki wodne w Stanach Zjednoczonych oraz nowe obiekty wybudowane w Chinach, Korei Południowej, a także w Brazylii. W Europie do najchętniej odwiedzanych parków wodnych należą obiekty zlokalizowane

w Niemczech: Therme Erding (jedyne park europejski klasyfikowany na światowej liście TOP 20) w Erding, Tropical Island w Krausnick, *Miramar* w Heidelbergu, Aqualand w Kolonii, Palm Beach w Norymberdze oraz Nettebad w Osnabrück, które to w 2014 roku odwiedziło łącznie prawie 5,5 miliona osób.

Z badań przeprowadzonych przez D&J International Consulting & Morisetti Associates na zlecenie IAAFA Europe wynika, że w Europie w roku 2012 znajdowało się 188 parków wodnych, a ruch turystyczny przekroczył w nich 76 milionów odwiedzających (*European...*, 2014).

Podobnie jak w innych krajach, również w Polsce parki wodne stanowią istotny element infrastruktury turystycznej i są chętnie odwiedzane. Nie istnieją jednak żadne oficjalne statystyki przedstawiające aktualną ich liczbę oraz poziom wykorzystania tego typu obiektów. Według danych portalu branżowego www.infobasen.pl, w czerwcu 2015 funkcjonowało w Polsce 89 obiektów, które można nazwać parkiem wodnym (lub aquaparkiem). Za najczęściej odwiedzany uważa się aquapark wrocławski, który w 2014 roku odwiedziło blisko 1,5 mln osób (Cichosz 2015). Do innych chętnie odwiedzanych tego typu obiektów Z. Kruczek (2014, s. 36) zalicza: Termy Maltańskie w Poznaniu (około 700 tys. rocznie), Termy Białka w Białce Tatrzańskiej (600–700 tys.), Termy Bukovina w Bukowinie Tatrzańskiej (450 tys.), parki wodne w Zakopanem i Tarnowie (300 tys.) oraz Termy Uniejów (200 tys.).

Źródło danych oraz jego zakres treściowy

W przypadku zamkniętych obiektów wodno-rekreacyjnych w skali Polski można mówić o dwóch źródłach internetowych, które pozwalają na relatywnie szerokie i w miarę pełne ujęcie problemu z jednoczesnym uwzględnieniem aspektu przestrzennego. Są to portale www.infobasen.pl oraz www.parkiwodne.pl. Poza tymi dwoma źródłami można jeszcze przywołać jedno – www.basenywpolisce.pl. Warto zauważyć, że źródła te są w stosunku do siebie uzupełniające w opisie zamkniętych obiektów wodno-rekreacyjnych. Można by zaryzykować stwierdzenie, że portal www.infobasen.pl jest sumą treści zawartych w portalu www.basenywpolisce.pl oraz www.aquaparki.pl. Również, co niezwykle istotne dla prowadzonych badań, portal www.infobasen.pl podaje ze standaryzowaną informację o danym obiekcie. Pozostałe dwa źródła natomiast charakteryzują się ograniczoną dostępnością i zakresem danych. Warto jednak podkreślić, że portal traktujący jedynie o aquaparkach podaje ich ponad dwukrotnie większą liczbę (202) niż portal www.infobasen.pl (90). Oczywiście fakt ten może częściowo dyskwalifikować to źródło z opisu. Jest to jednak tylko „potencjalna” dyskwalifikacja ze względu na wielkość zjawiska, a nie jego strukturę przestrzenną i rodzajową. Tym samym można zadać pytanie, czy pomimo różnej liczby aquaparków, struktura przestrzenna jest zbliżona oraz czy struktura regionalna aquaparków jest podobna do struktury pozostałych zamkniętych obiektów wodno-rekreacyjnych? Takie podejście do uwiarygodniania danych wynika z faktu, że poziom zjawiska może się zmieniać z różnych przyczyn, a tym samym wynikać z różnorodnych uwarunkowań. To jednak struktura przestrzenna, a mówiąc prościej – zróżnicowanie przestrzenne – zasadniczo nie ulega zmianie (Ilnicki, 2009; Ilnicki, Michalski, 2015).

Analizowane obiekty w stworzonej bazie danych opisane są 18 cechami, które tę infrastrukturę charakteryzują. Są to obecność: strefy (nie)zadaszonej, basenu sportowego, strefy dla dzieci, udogodnień dla niepełnosprawnych, basenu termalnego, basen solankowego, jacuzzi, zjeżdżalni, sztucznego wodospadu, sztucznej rzeki, sztucznej fali, sauny, restauracji, spa, kręgielni, fitness/siłowni/zajęć sportowych.

Wykorzystana w niniejszej publikacji baza danych o zakrytych obiektach wodno-rekreacyjnych została stworzona w oparciu o treści zawarte w serwisie internetowym www.infobasen.pl (styczeń 2014). Dokonano autorskiego przeglądu wszystkich obiektów wyszczególnionych w serwisie internetowym, którym przypisano fakt występowania lub braku występowania w ich obrębie każdej z wyżej wymienionych 18 cech. Dodatkowo bazę wzbogacono o nazwę miejscowości i województwo, w której dany obiekt był zlokalizowany (macierz 619 x 20). Następnie dokonano agregacji danych dla poszczególnych miejscowości z rozróżnieniem ich na poszczególne województwa (macierz 386 x 20). Innymi słowy, dokonano zsumowania występowania cech charakteryzujących zakryte obiekty wodno-rekreacyjne w poszczególnych miejscowościach. Z serwisu internetowego www.parkiwodne.pl pozyskano jedynie informacje o liczbie parków wodnych w podziale na poszczególne województwa.

Ujęcie regionalne – wybrane aspekty

Na przełomie 2013 i 2014 roku w Polsce funkcjonowało 619 zamkniętych obiektów wodno-rekreacyjnych¹. Obiekty te zlokalizowane były w 386 miejscowościach, z których zdecydowana większość to miasta, wyczerpujące cały zakres ich struktury wielkościowej. Lokalizacje pozamiejskie stanowią niewiele ponad 14% ich ogólnej liczby (55), które koncentrują już tylko 9,2% obiektów wodno-rekreacyjnych. W przypadku lokalizacji pozamiejskich, co raczej nie jest zaskoczeniem, mamy do czynienia z regułą, że w jednej lokalizacji znajduje się tylko jeden obiekt. Natomiast wyjątkami potwierdzającymi tę regułę są dwie miejscowości z województwa zachodniopomorskiego, a mianowicie Łazy i Pobierowo, w których znajdują się po dwa obiekty tego typu.

W poszczególnych województwach liczba obiektów wodno-rekreacyjnych wahała się od 13 (lubuskie) do 77 (mazowieckie). Województwami z „co najmniej” 50 obiektami, zlokalizowanymi w ich granicach, są: śląskie (73), małopolskie (63), zachodniopomorskie (52) i pomorskie (49). Wspomniane województwa, wraz z wymienionym wcześniej województwem mazowieckim, koncentrują blisko 51% wszystkich obiektów znajdujących się w 42% ogólnej liczby ich lokalizacji. Fakt ten od razu przekłada się na przeciętną lokalizację dwóch obiektów wodno-rekreacyjnych w jednej miejscowości. Koncentracja połowy wszystkich obiektów „tylko” w 5 województwach uwarunkowana jest przez dwa czynniki, a mianowicie: potencjał ludnościowy (liczba ludności) – województwo śląskie i mazowieckie – oraz szeroko rozumianą funkcję turystyczną – małopolskie, pomorskie i zachodniopomorskie. Ten dwoisty wpływ na kształtowanie się liczby i rozmieszczenia zakrytych obiektów wodno-rekreacyjnych jest dobrze widoczny, kiedy zestawia się nie tyle

¹ Przedstawione wyniki częściowo korelują z wynikami badań uzyskanymi przez K. Parzycza i R. Gotowskiego (2013).

liczbę obiektów czy ludności i w dowolny sposób rozumianą funkcję turystyczną, co ich frakcję. W przypadku małopolskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego mamy do czynienia z wyraźną nadwyżką koncentracji obiektów w stosunku do liczby ludności, wynoszącą co najmniej 1,4%. Nadkoncentracja obiektów bezsprzecznie związana jest z atrakcyjnością turystyczną tych województw, która nie zamyka się tylko w ruchu turystycznym w sezonie wakacyjno-urlopowym czy też ferii zimowych. Stwierdzenie to zdaje się potwierdzać fakt, że województwa te charakteryzują się największą liczbą zlokalizowanych poza miastami obiektów (26). Odwrotna sytuacja ma miejsce dla wymienianego już województwa mazowieckiego oraz łódzkiego i wielkopolskiego. W ich przypadku mamy do czynienia z nadwyżką ludności nad analizowanymi obiektami, również na poziomie co najmniej 1,4%. Należy jednak nadmienić, że pomiędzy koncentracją obiektów wodno-rekreacyjnych a liczbą ludności widoczna jest silna wprost proporcjonalna współzależność liniowa. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona wynosi $r_{ij} = 0,8869$. Przekłada się to automatycznie na blisko 80% zmienności koncentracji jednej wielkości na podstawie drugiej.

Poza samą liczbą obiektów wodno-rekreacyjnych, ich strukturą przestrzenną, determinowania ich liczby przez potencjał ludnościowy oraz funkcję turystycznej, niezwykle istotne jest to, jakie inne szeroko rozumiane atrakcje i funkcje towarzyszące występują w tego typu obiektach. Pomijając obecność basenu sportowego, na pierwszym miejscu w grupie najczęściej występujących dodatkowych atrakcji należy wymienić fitness, siłownię czy inne zajęcia sportowe (454 obiekty). Druga w kolejności jest sauna (434), a dalej jacuzzi (367) i zjeżdżalnia (308). Na dalszych miejscach plasują się restauracje (294), strefy dla dzieci (262) i obecność udogodnień dla osób niepełnosprawnych chcących skorzystać z obiektów wodno-rekreacyjnych (237). Z wyraźnie mniejszą częstotliwością występowania mamy do czynienia w przypadku spa (156) i sztucznej rzeki (117). Pozostałe możliwe do identyfikacji atrakcje, jak: kręgielnia, sztuczne fale, basen solankowy czy termalny, to jednostkowe wystąpienia – odpowiednio: 55, 22, 20, 16. Jak można zauważyć, na pierwszych miejscach znajdują się te atrakcje, które bezpośrednio wynikają z pierwotnej funkcji obiektu, leżące u podstaw środowiska wodnego, a następnie elementów związanych ze spędzaniem czasu wolnego i udogodnieniami z tym związanymi. Oczywiście w takim sklasyfikowaniu należy „pominąć” atrakcje, których występowanie związane jest z właściwościami środowiska naturalnego (baseny solankowe, termalne) bądź wymaga znacznych/dodatkowych nakładów finansowych ze strony inwestora (sztuczna rzeka, sztuczne fale) czy indywidualnego klienta (spa).

Rozbicie analizowanych zakrytych obiektów wodno-rekreacyjnych na grupę 90 aquaparków i obiektów pozostałych pozwala stwierdzić, że stopień wyposażenia w inne, dodatkowe atrakcje i funkcje, dla tych dwóch grup wyraźnie się od siebie różni. Pomimo występujących różnic, struktury wyposażenia pozostają w zależności o wykładniczym charakterze. Zasadniczo, pomijając spa, strefę niezadaszoną, kręgielnię, sztuczną falę oraz baseny solankowy i termalny, to ponad 2/3 aquaparków posiada wszystkie pozostałe atrakcje i udogodnienia, pozwalające na spędzanie czasu wolnego. Dla tej grupy obiektów można je określić mianem powszechnych, podstawowych. Natomiast dla (nie)aquaparków, za powszechne, obecne w co najmniej 2/3 obiektów, uznać należy jedynie obecność basenu sportowego, fitnessu/siłowni/zajęć sportowych oraz sauny. Na koniec można by zadać pytanie, na ile uogólnienia, w szczególności dla aquaparków, dotyczą całej ich

zbiorowości w sytuacji, kiedy stwierdzenia formułowane są na podstawie mniej niż połowy obiektów (90 lub 220 aquaparków w zależności od źródła). Nie jest to dowód wprost, jednak wskazać należy na fakt, że struktury liczby aquaparków, pochodzących z dwóch źródeł, są ze sobą skorelowane na poziomie $r_{ij} = 0,8377$. Tym samym, jeśli nie analizowano całej zbiorowości (220), to „próba” (90) odzwierciedla jej strukturę przestrzenną, a w konsekwencji zmienność szeroko rozumianej atrakcyjności turystycznej, warunków środowiska przyrodniczego oraz specyfiki społeczno-ekonomicznej danego regionu/województwa.

Ujęcie w układzie jednostek osadniczych – wybrane aspekty

W analizie w układzie województw stwierdzono, że istnieje silny związek pomiędzy koncentracją obiektów wodno-rekreacyjnych a koncentracją ludności, który modyfikowany jest przez poziom rozwoju funkcji turystycznej. Tym niemniej interesujące jest spojrzenie na kwestie, czy występuje związek kategorii wielkościowej miejscowości z liczbą obiektów w nich zlokalizowanych? Jeśli tak, to jaka jest siła tego związania? Innymi słowy, czy liczba obiektów wodno-rekreacyjnych jest:

- zdeterminowana wielkością miejscowości, w których jest zlokalizowana,
- charakterystyczna dla określonej kategorii wielkościowej danej lokalizacji, a może
- zbieżna ze strukturą wielkościową miejskiej sieci osadniczej?

W Polsce dominują miasta małe, do 20 tysięcy mieszkańców, które stanowią ponad 3/4 ogólnej liczby miast. Zaznaczyć jednak należy, że w tym relatywnie szerokim przedziale dla miast małych, kolejne kategorie wielkościowe, po 5 tysięcy, co do udziału i liczby, wykazują się tendencją spadkową. Miasta średnie (20–100 tys.) stanowią jedną piątą wszystkich jednostek, z dominacją miast do 50 tysięcy mieszkańców. Miasta pozostałe (powyżej 100 tys.) to już tylko niewiele ponad 4% ogólnej liczby miast. Odnosząc strukturę wielkościową miast do struktury liczby lokalizacji, jak i liczby obiektów wodno-rekreacyjnych w nich zlokalizowanych, można mówić o widocznych analogiach, a tym samym podobieństwach i możliwych do sformułowania prawidłowościach. W przypadku samych aquaparków, strukturę liczby lokalizacji, jak i liczby obiektów, można uznać za identyczne. Obie te wielkości są największe dla grupy miast określonych mianem średnich i dużych. Wyraźnie dominują średnie miasta, do 50 tysięcy mieszkańców, a później duże, z zaznaczeniem jednak, że nie dotyczy to miast największych, powyżej 500 tysięcy mieszkańców. Natomiast dla pozostałych obiektów wodno-rekreacyjnych mamy do czynienia z ich występowaniem „tylko” w grupie miast małych (10–20 tys. mieszkańców) i średnich (20–50). Nadmienić przy tym należy, że dla tych miejscowości charakterystyczne jest większe znaczenie liczby miejsc lokalizacji niż liczba obiektów w nich usytuowanych. Diametralnie zmienia się to dla miast dużych, gdzie występuje nadkoncentracja obiektów, nad liczbą miast, w których są one zlokalizowane. Jedynie 8% miast dużych koncentruje 35% obiektów wodno-rekreacyjnych. Tym samym mamy do czynienia ze zmianą rozkładu, struktury wielkościowej miast z lewostronnie asymetrycznego, dla liczby ludności, przez „symetryczny” dla obiektów pozostałych, do prawostronnie asymetrycznego dla aquaparków. Zauważone prawidłowości i sformułowane wnioski wynikają z faktu, że niewielka

liczba miast dużych koncentruje nieproporcjonalnie dużą liczbę ludności, która, jak i samo jej rozmieszczenie, jest podstawowym czynnikiem decydującym o lokalizacji każdego rodzaju usług. Równocześnie uprawnionym jest stwierdzenie, że aquapark jako usługa związana jest z miastami co najmniej średniej wielkości.

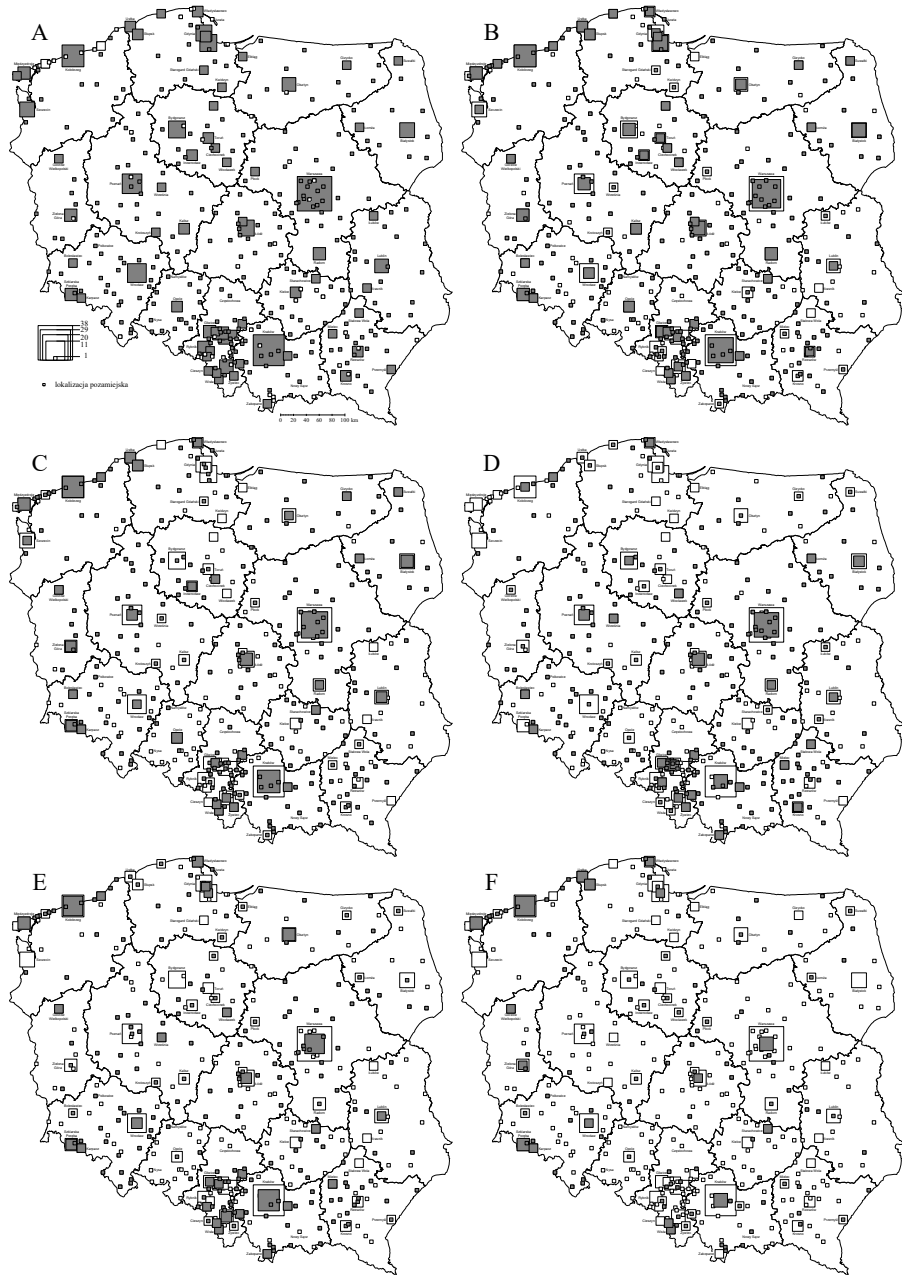
Ciekawym wątkiem rozważań jest próba umieszczenia i analizy zjawiska w przestrzeni. W przestrzennym rozmieszczeniu zakrytych obiektów wodno-rekreacyjnych można zauważyć kilka prawidłowości. Pierwsza – że generalnie rozkład przestrzenny jest zgodny z rozmieszczeniem ludności i potencjałem społeczno-ekonomicznym, tak zwanym trójkątem koncentracji potencjału ludnościowego i społeczno-ekonomicznego (rys. 1A). Zasadniczo zamyka się on pomiędzy bokami trójkąta rozpiętymi na południowej granicy kraju i połączeniu ich z Trójmiastem. Ponadto można zauważyć, że poza nielicznymi wyjątkami, z koncentracją obiektów mamy do czynienia w miastach dużych, które są, lub w poprzednim podziale administracyjnym były, siedzibami województw. Równocześnie warto zwrócić uwagę na pas polskiego wybrzeża, szczególnie w części zachodniej, gdzie tego typu infrastruktura jest zlokalizowana i w dużej części jest charakterystyczna dla lokalizacji pozamiejskich. Mówiąc o lokalizacjach pozamiejskich nie można zapomnieć o trzech województwach południowych (śląskie, małopolskie, podkarpackie), do których można jeszcze dołączyć świętokrzyskie i pomorskie.

Liczba obiektów z fitnessem/siłownią /zajęciami sportowymi oraz sauną, jest zbliżona co do liczby jak i rozkładu przestrzennego liczby obiektów ogółem (rys. 1B). Dokonując próby generalizacji obrazu można stwierdzić, że „brak występowania” tego typu atrakcji dotyczy dużych miejscowości ze względu na liczbę ludności (m.in. Bydgoszcz, Gdynia, Kraków, Rybnik, Szczecin, Warszawa, Wrocław). Nie tyle spadki, co brak tego typu usług ma miejsce w przypadku miejscowości, w których zlokalizowany był jeden obiekt. Również wydaje się, że fitness/siłownia/zajęcia sportowe oraz sauna w mniejszym stopniu towarzyszą obiektom wodno-rekreacyjnym zlokalizowanym we wschodniej części kraju (na wschód od linii Trójmiasto–Konurbacja Górnośląska).

W przypadku jaccuzi jest ono charakterystyczne dla jednostek większych niż mniejszych, ze względu na liczbę ludności oraz będących znanymi miejscami turystyczno-wypoczynkowymi (m.in. Szklarska Poręba, Karpacz, Ciepłocinek, Międzyzdroje, Kołobrzeg, Ustka, Władysławowo) (rys. 1C). Warto zwrócić uwagę na niewielką liczbę tego typu usługi w przypadku obiektów zlokalizowanych w obrębie Trójmiasta.

Natomiast w przypadku zjeżdżalni można zauważyć odmienną tendencję, a mianowicie wyraźne ich występowanie w przypadku miejscowości z jedną lokalizacją, jak i dwóch, na w miarę zwartych obszarach (rys. 1D). Pierwszy to trzy województwa południowe (śląskie, małopolskie, podkarpackie). Drugi to obszar wyznaczony przez Bydgoszcz–Poznań–Łódź–Radom–Lublin i Warszawę. W mniejszym stopniu widoczne w tym przypadku są lokalizacje nadmorskie.

W przypadku lokalizacji restauracji w obiektach wodno-rekreacyjnych w pierwszej kolejności trudno jest odnaleźć czy wskazać jakąś prawidłowość przestrzenną (rys. 1E). Restauracje towarzyszą analizowanym obiektom w miastach dużych tylko w nielicznych przypadkach. Natomiast zauważalne jest występowanie restauracji w znacznej części miejscowości z jednym obiektem. Jednak patrząc na zagadnienie obszarowo, to wydaje się, że analizowana usługa towarzyszy

Oznaczenia: A – liczba obiektów ogółem; B – sauna; C – jacuzzi; D – zjeżdżalnia; E – restauracja; F – spa.

Wyjaśnienia: skalowanie pierwiastkowe; na mapie A brak wypełnienia symbolu zastosowano dla lokalizacji pozamiejskich; na mapach B–F obwódka bez koloru odpowiada ogólnej liczbie zamkniętych obiektów wodno-rekreacyjnych.

Rysunek 1. Przestrzenne zróżnicowanie liczby (A) oraz wybranych elementów opisujących zamkniętych obiektów wodno-rekreacyjnych (B–F)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.infobasen.pl.

parkom wodnym w województwach atrakcyjnych turystycznie (dolnośląskie, małopolskie, śląskie, podkarpackie, pomorskie, zachodniopomorskie).

Gabinety spa występują najrzadziej, co związane jest z niewielką liczbą miejsc (rys. 1F). Trudno mówić, że koncentrują się w dużych miastach w Polsce, choć relatywnie częściej w nich występują niż w miejscowościach pozostałych. Natomiast globalnie rzecz ujmując, związane są z turystycznymi miejscowościami nadmorskimi, a rzadziej ze zlokalizowanymi na południu kraju.

Podsumowanie

Obiekty wodno-rekreacyjne, w szczególności parki wodne, są istotnym składnikiem potencjału turystycznego regionów i miejscowości oraz koncentrują znaczny ruch turystyczny. Dokonana analiza przestrzenna wskazuje na fakt, że parki wodne zlokalizowane są przede wszystkim w dużych miastach (powyżej 100 tys. mieszkańców) oraz miejscowościach z dobrze rozwiniętą funkcją turystyczną (miejscowości nadmorskie oraz położone na obszarach górskich). Warto również zwrócić uwagę na zróżnicowanie dodatkowych atrakcji, uzupełniających ofertę parków wodnych, których występowanie w dużej mierze koresponduje z wielkością miejscowości oraz pełnionymi przez nie funkcjami. Obserwowane na świecie trendy rozwojowe wskazują, że współczesne aquaparki to obiekty posiadające coraz więcej atrakcji przeznaczonych dla różnorodnych grup klientów i łączące wypoczynek w wodzie z innymi formami rekreacji, zabiegami spa i wellness oraz oferujące bogatą infrastrukturę gastronomiczną, a nawet hotelarską. Przynajmniej jak na razie z przeprowadzonych badań nie wynika, żeby ta tendencja była obecnie obserwowana w Polsce. Niestety, brak obiektywnych danych statystycznych nie pozwala przeanalizować wielkości ruchu turystycznego w polskich aquaparkach. Ze względu na obserwowany wzrost zainteresowania tego typu obiektami w Polsce, należałoby dokonać szczegółowej oceny stopnia ich wykorzystania z uwzględnieniem ludności miejscowej (rekreantów) oraz turystów. Również ciekawe byłoby poznanie motywów i preferencji osób korzystających z usług parków wodnych, aby odpowiedzieć na pytanie, czy rzeczywiście i w jakim stopniu wpływają one na atrakcyjność turystyczną miejscowości i regionów.

Literatura

- Alejsiak, W. (1999). *Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku*. Kraków: Albis.
- Cichosz, A. (2015). *Taniej w aquaparku*. Pobrano z: <http://www.wroclaw.pl/taniej-w-aquaparku> (30.10.2015).
- Chudy, W. (2013). Infrastruktura sportowo-rekreacyjna warunkiem rozwoju aktywności rekreacyjnej społeczeństwa na przykładzie województwa małopolskiego i śląskiego. *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich*, 3 (1), 195–204.
- Demir, C., Oral, S. (2007). Relationship among demographic variables and the preferences of water park visitors: An implication from Turkey. *Journal of Yasar University*, 537–553.
- European Amusement and Theme Park Industry. An Assessment of Economic Impact in Figures* (2014). IAAPA Europe D & J International Consulting & Morisetti Associates. Pobrano z: <http://www.iaapa.org/docs/default-source/iaapa-europe/iaapa-europe-economic-impact-study-2014.pdf> (30.10.2015).
- Global Attractions Attendance Report* (2014). Themed Entertainment Association & AECOM. Pobrano z: http://www.teaconnect.org/images/files/TEA_103_49736_150603.pdf (30.10.2015).

- Ilnicki, D. (2009). Przestrzenne zróżnicowanie poziomu rozwoju usług w Polsce. Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania badań. *Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego, 11*.
- Ilnicki, D., Michalski, P. (2015). Powiązania funkcjonalno-przestrzenne w świetle dojazdów do pracy. W: E. Szafranek (red.), *Obszary i powiązania funkcjonalne*. Studia Miejskie, 18. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego (w druku).
- Kapera, I. (2014). Znaczenie parków rozrywki dla rozwoju społeczno-gospodarczego oraz turystyki na wybranych obszarach. *Miscellanea Oeconomicae, 18* (4), 59–70.
- Kruczek, Z. (2012). Parki tematyczne jako flagowe atrakcje turystyczne. Rozwój i globalizacja. *Turystyka Kulturowa, 3*. Pobrano z: http://www.turystykakulturowa.org/pdf/2012_03_03.pdf (30.10.2015).
- Kruczek, Z. (2014). *Frekwencja w atrakcjach turystycznych*. Kraków–Warszawa: Polska Organizacja Turystyczna.
- Kwak, H.P., Kim, K.S., Lee, C.S. (2010). Measurement scale development of waterpark service quality. *Journal of Korea Contents Association, 10* (1), 426–435.
- Leask, A. (2010). Progress in visitor attraction research: Towards more effective management. *Tourism Management, 31*, 155–166.
- Nowacki, M. (2014). Obecne tendencje w rozwoju atrakcji turystycznych. *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu, 45*, 185–195.
- Parzych, K., Gotowski, R. (2013). Zróżnicowanie przestrzenne i rola parków wodnych w rekreacji czynnej Polaków. *Journal of Health Sciences, 3* (14), 372–382.
- Pawlusiński, R. (2008). *Turystyka rozrywkowa w Krakowie – klasyfikacja form oraz inwentaryzacja oferty miasta*. Pobrano z: <https://www.bip.krakow.pl/zalaczniki/dokumenty/16966> (12.11.2015).
- Sharpley, R. (2009). *Tourism Development and the Environmental: Beyond Sustainability?* London: Eartscan.
- Swarbrooke, J. (2002). *The development and management of visitor attractions* Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Świątkiewicz, A. (2011). Park rozrywki jako czynnik rozwoju turystyki na przykładzie parku Globalna Wioska w gminie Łysomice. W: J. Górski (red.), *Teraz Polska Promocja*, t. 3. Warszawa: Fundacja Polskiego Godła Promocyjnego.

DESCRIPTION OF SELECTED FEATURES OF THE TOURISM INDUSTRY ON THE EXAMPLE OF WATER PARKS

KEYWORDS | tourism industry, leisure facilities, water parks, spatial distribution

ABSTRACT | Water parks are an important components of tourism industry. Nowadays, this segment of leisure facilities is recorded significant growth in attendance and is becoming one of the most popular tourist attractions. The main purpose of the study is to assess the spatial distribution of indoor water parks in the Polish voivodeships and cities or towns. Authors focused on the level of spatial concentration in terms of population and the rank in the hierarchy of settlement and also the diversification of water parks due to main amenities (e.g. slides, spas or dining areas). The results obtained from this study showed that water parks are located mainly in big cities (with population over 100 thousands) and in tourist resorts (located on the coast of Baltic Sea or in the mountains).

Translated by Izabela Gruszka